27/07/2022

Μητροπολίτης Μάνης: “Ο άνθρωπος είναι καλλιτέχνημα του Θεού”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Ο Μητροπολίτης Μάνης κ. Χρυσόστομος Γ’ το απόγευμα της Τρίτης χοροστάτησε στον Πανηγυρικό Εσπερινό στον Ι.Ν. Αγίου Παντελεήμονος του Γηροκομείου Γυθείου, όπου και μίλησε με θέμα: «Ο υλόφρων είναι ο των αμαθών αμαθέστατος».

Πλήθος προσκυνητών συμπροσευχήθηκε στον εν λόγω ναό ενώ στο κήρυγμά του ο Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος ανέφερε ότι *“ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἕνα βιολογικό ὄν, ὅπου πρυτανεύει ἡ ὑλικότητα ἤ ἡ τυχαιότητα, ἀλλά ἕνα καλλιτέχνημα τοῦ Θεοῦ, δημιουργία Του, μέ θεία σφραγίδα, μέ τελειότητα, μέ σκοπό τήν μίμηση τοῦ θείου προτύπου. Δέν ἀρκεῖ ἡ ἐξέταση καί ἡ γνώση τῆς ἀνατομίας καί τῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ’ ἀπαιτεῖται καί ἡ ἐπίκληση τοῦ πνευματικοῦ στοιχείου μέ τό ὁποῖο ἔχει προικισθεῖ ἀπό τόν Θεό ὁ ἄνθρωπος”.*

Στην ομιλία του ο Σεβασμιώτατος ανέφερε:

«Ὁ ἅγιος Παντελεήμων, ὁ ἰατρός, πού ἑορτάζουμε, εἶναι ἕνας μεγάλος ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας, Μεγαλομάρτυς καί Ἰαματικός καί πολύ ἀγαπητός στό ὀρθόδοξο πλήρωμα. Εἰδικότερα, ὁ ἅγιος, ὅπως εἶχε μάθει καί ἀπό τόν πνευματικό πατέρα, τόν ἅγιο ἱερέα Ἑρμόλαο, ἤσκησε τήν ἰατρική τέχνη μέ τιμή καί σεβασμό πρός τό ἀνθρώπινο σῶμα, ἀλλά συνάμα καί μέ ἐξαιρετική συμπεριφορά προσοχῆς καί διακρίσεως ὡς πρός τήν ψυχή τοῦ κάθε ἀσθενοῦς. Ἀπό τήν μία πλευρά εἶχε τήν φροντίδα γιά τό ἀνθρώπινο σῶμα μέ τόν πόνο του καί ἀπό τήν ἄλλη μεριμνοῦσε γιά τήν ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦσα ψυχή.

Ἔτσι, ὁ ἅγιος δίνει τήν ἀφορμή νά ὁμιλήσουμε γιά τόν ὅλον ἄνθρωπο, τόν ἐκ σώματος ὑλικοῦ καί ψυχῆς πνευματικῆς συνιστάμενον.

Πράγματι, ὁ ἄνθρωπος πλασθείς ὑπό τοῦ Παναγάθου Θεοῦ εἶναι ἡ κορωνίς τῆς δημιουργίας. Χαρακτηριστικό γνώρισμά του, αὐτό τό διφυές, ἤτοι μετέχει τοῦ πνευματικοῦ καί ὑλικοῦ κόσμου. Εἶναι ψυχοσωματική ἑνότητα. Δηλαδή, ὁ ἄνθρωπος εἶναι σῶμα καί ψυχή σέ μία ἁρμονία. Σῶμα φθαρτόν καί ψυχή ἀθάνατος. Ἐν προκειμένῳ, στό πρῶτο βιβλίο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τήν Γένεση καί κυρίως στά πρῶτα κεφάλαια, εἶναι πολύ ἐνδεικτικές οἱ λέξεις, ὅπως χοῦς, γῆ, σάρξ, πνοή, ψυχή, ζωή ἤ καί οἱ συμβολικές ἐκφράσεις καί παρομοιώσεις ὅπως, «καί ἔπλασεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον», «ἐνεφύσησεν εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ», «ἐφύτευσεν ὁ Θεός παράδεισον». Καί βέβαια τό σημαντικότερον γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι τό γεγραμμένο, ὅτι ἐπλάσθη «κατ’ εἰκόνα καί καθ’ ὁμοίωσιν» Θεοῦ, ὅπου ἐδῶ κρύβεται τό ὅλο μυστήριο ἄνθρωπος.

Ἀπό τήν ἄλλη θέση, βέβαια, ἔχουμε τήν ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἔρχεται καί καθορίζει, περιγράφει τά φαινόμενα, ἐρευνᾶ καί μελετᾶ τόν ἄνθρωπο καί καλῶς πράττει, ἀλλ' ὡς πρός τήν οὐσία καί τήν πρώτη τῶν πραγμάτων αἰτία καί τόν σκοπό, τό νόημα καί προορισμό τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δέν δύναται νά δώσει ἀσφαλῶς καί ἀπόλυτη γνώμη. Τό μυστήριο ἄνθρωπος δέν διαφωτίζεται. Παραμένει μυστήριο, ὡς ὁ Δημιουργός τοῦ παντός καθώρισε. Ἔτσι, ὡς λέγει, ὁ Μέγας Βασίλειος, «τό ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κατ' εἰκόνα Θεοῦ εἶναι τό καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ δυνάμει, τό δέ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ τό κατ' εἰκόνα ἐνεργείᾳ» (PG. 30, 32c). Καί ὡραιότατα γράφει ὁ ἴδιος: «Ἐάν δέ (=ὁ ἄνθρωπος) πρός τήν θειοτέραν ἀπονεύσῃ μερίδα καί τάς τοῦ Πνεύματος ὑποδέξηται χάριτας (=ἐνεργείας), τότε γίνεται τῶν θειοτέρων καταπληκτικός, ὅσον αὐτοῦ τῇ φύσει σύμμετρον... Ὁ μέντοι τῇ θεότητι τοῦ Πνεύματος ἀνακραθείς νοῦς, οὗτος ἤδη τῶν μεγάλων ἐστί θεωρημάτων ἐποπτικός καί καθορᾷ τά θεῖα κάλλη, τοσοῦτον μέντοι ὅσον ἡ χάρις ἐνδίδωσι καί ἡ κατασκευή αὐτοῦ ὑποδέχεται» (Ἐπιστολή 233, 1, P.G. 32, 865).

Παρόμοια ὑψηλά νοήματα γιά τόν ἄνθρωπο μᾶς δίνει καί ὁ Γρηγόριος, ὁ Θεολόγος, ὅταν γράφει: «Ὁ τεχνίτης Λόγος (τοῦ Θεοῦ) ἀπό τά δύο, δηλαδή τήν ἀόρατο καί τήν ὁρατή φύση, δημιουργεῖ ἕνα ζωντανό πλάσμα, δηλαδή τόν ἄνθρωπο˙ καί ἀφοῦ ἔλαβε τό σῶμα ἀπό τήν ὕλη, πού εἶχε ἤδη δημιουργηθεῖ καί ἀφοῦ ἔβαλε μέσα σ' αὐτό πνοή ἀπό τόν ἑαυτό του..., τόν τοποθετεῖ ἐπάνω στή γῆ τρόπον τινά, ὡς ἕνα δεύτερο κόσμο, μεγάλο μέσα στό μικρό, ὡς ἕνα ἄλλο ἄγγελο, μικτόν προσκυνητήν

(λάτρην), ἐπιτηρητή τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μυημένο στά μυστικά τῆς ἀοράτου (μόνον διά τοῦ νοῦ ἀντιληπτῆς), βασιλέα τῶν ἐπιγείων, ἀλλ’ ὑπήκοο στήν ἄνω βασιλεία, ἐπίγειο καί οὐράνιο, πρόσκαιρο καί ἀθάνατο, ὁρατό καί ἀόρατο, εὑρισκόμενον στό μέσον μεταξύ μεγαλείου καί ταπεινῆς θέσεως˙ τόν ἴδιον πνεῦμα καί σάρκα˙ ἕνα ζωντανό ὄν, τό ὁποῖον ἐδῶ (στόν κόσμο αὐτό) διακυβερνᾶται, ἀλλ’ ἀλλοῦ κατευθύνεται (ἀποδημεῖ), καί, πρᾶγμα πού ἀποτελεῖ τό ἄκρον ἄωτον τοῦ μυστηρίου, φθάνει στήν θέωση μέ τήν ροπή (τάση) πρός τόν Θεόν» (PG 36, 321 ἑπ.).

*

Κατ’ ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω, ὅποιος ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία ὑλική ὀντότητα καί τίποτα ἄλλο, αὐτός ὁ ὑλόφρων εἶναι ὁ τῶν ἀμαθῶν ἀμαθέστατος. Χωρίς τό αὐτεξούσιο, τήν βούληση, τήν νόηση, τήν ψυχή, στερούμενος κάθε πνευματικῆς ὑποστάσεως, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἁπλή σωματική μηχανή. Αὐτό δηλώνει μία καθαρῶς ὑλιστική δοξασία καταβιβάζουσα τόν ἄνθρωπον εἰς ζωώδη κατάσταση. Τό, σκέπτομαι, συλλογίζομαι, θέλω, κρίνω, γνωρίζω, ἀποφασίζω, προσεύχομαι εἶναι λειτουργίες, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν κάτι τό ὑλικό, οὔτε μποροῦν νά διεξαχθοῦν ἀπό κάποιο σωματικό ὄργανο. Γιά παράδειγμα ἡ ἐγκεφαλική ὕλη ποτέ δέν δύναται νά βουλευθεί καί νά κρίνει οὔτε νά καθωρίσει ἠθικά καθήκοντα ἤ νά δημιουργήσει συνείδηση.

Ὑπό τό φῶς τῶν ἀνωτέρω, συνειδητοποιοῦμε ὅτι ἡ ἀληθής ἐπιστήμη δέν ὑπεισέρχεται στά ζητήματα τῆς θρησκείας. Δέν εἶναι ἁρμοδία νά ὁρίσει τά πνευματικά θέματα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλωστε, ἡ ψυχή εἶναι ἄϋλος, ἄφθαρτος καί ἀόρατος δύναμη ἔσω τοῦ ἀνθρώπου. Ἔπειτα ἡ ἐπιστήμη δέν δημιούργησε τόν ἄνθρωπο ἀλλ’ ὁ ἄνθρωπος δημιούργησε τήν ἐπιστήμη καί τήν ὅλη τεχνολογία. Καί ἡ ἐπιστήμη δέν ἔχει Θεό, οἱ ἐπιστήμονες ἔχουν Θεό καί ἐπιστήμη. Εἶναι σαφές ὅτι ἄν ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος καί τά ἔργα αὐτοῦ διά τοῦ «λόγου» του, εἶναι γιατί ὑπάρχει Θεός. Συνεπῶς, ἡ ἐπιστήμη θά ἐξηγήσει τό «πῶς» καί τό «τί» τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ’ ἡ θρησκεία θά πεῖ γιά τό «ποιός» καί τό «γιατί».

Ἡ ἀνωτερότητα, μάλιστα, τοῦ ἀνθρώπου καταφαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος θρησκεύει. Δηλαδή, κατά κυριολεξίαν ἔχει ἐσωτάτη πνευματική ἐξάρτηση ἀπό τόν Δημιουργό καί Πλάστη του. Ὑπάρχει προσωπική σχέση, πνευματική συγγένεια, μία ἀμφίδρομη σχέση πλάσματος καί Πλάστου. Ἔμφυτος τυγχάνει ἡ θρησκευτικότητα τοῦ ἀνθρώπου καί οὐδείς δύναται νά κατορθώσει τήν ἐκρίζωση αὐτῆς. Ὁσάκις προσπάθησε ἡ νοησιαρχία, ἡ ὑλιστική σκέψη, ὁ λεγόμενος «διαφωτισμός», ὁ ἐξορθολογισμός, νά ἐπιλύσουν ζητήματα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου κατέληξαν σέ συμπεράσματα ψευδῆ καί σέ πεπλανημένα πορίσματα καί τελικά σέ ἀδιέξοδα. Τό θέμα «Θεός» παραμένει πάντοτε ἐντός τοῦ «εἶναι» τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Δέν διαγράφεται οὔτε ἐκμηδενίζεται. Τό θρησκευτικό συναίσθημα εἶναι ἀκατάβλητο.

Γι’ αὐτό, ὡς προσφυῶς ἔχει λεχθεῖ -«ὁ ἄνθρωπος δέν δύναται νά εὕρει ἀνάπαυσιν καί εὐφροσύνη εἰμή μόνον ἐν τῷ Θεῷ».

Συνεπῶς, ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἕνα βιολογικό ὄν, ὅπου πρυτανεύει ἡ ὑλικότητα ἤ ἡ τυχαιότητα, ἀλλά ἕνα καλλιτέχνημα τοῦ Θεοῦ, δημιουργία Του, μέ θεία σφραγίδα, μέ τελειότητα, μέ σκοπό τήν μίμηση τοῦ θείου προτύπου. Δέν ἀρκεῖ ἡ ἐξέταση καί ἡ γνώση τῆς ἀνατομίας καί τῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ’ ἀπαιτεῖται καί ἡ ἐπίκληση τοῦ πνευματικοῦ στοιχείου μέ τό ὁποῖο ἔχει προικισθεῖ ἀπό τόν Θεό ὁ ἄνθρωπος. Γι’ αὐτό κατ’ ἐπέκτασιν ὁ Ἰ. Χρυσόστομος θά πεῖ: «Ἄνθρωπος γάρ ἐστιν, οὐχ ὅστις ἁπλῶς, χεῖρας καί πόδας ἔχει ἀνθρώπου, οὐδ’ ὅστις ἐστί λογικός μόνον,

ἀλλ’ ὅστις εὐσέβειαν καί ἀρετήν μετά παρρησίας ἀσκεῖ» (PG 49, 232α). Καί ἐκ τῶν νεοτέρων χρόνων ὁ σπουδαῖος ἐπιστήμων Bl. Pascal θά πεῖ: «Θρησκεία καί ἐπιστήμη ἔχουν δύο χωριστάς σφαίρας καί ἡ καρδία, ἔχει τούς λόγους της, τούς ὁποίους τό λογικόν ἀγνοεῖ». Ἔτσι, θρησκεία καί ἐπιστήμη συνεργάζονται, συνδιαλέγονται, γνωρίζουν τά ὅρια καί εὐλόγως ἀποδεικνύουν τό «ὡς θαυμαστά τά ἔργα Σου Κύριε».

*

Ἀλλά, ἄν ἡ κρίση τῶν ἡμερῶν μας ἐμφανίζεται μέ ὑποχωρήσεις συνεχεῖς σέ ἀκατάλυτες βασικές ἀρχές, ἄν ὁ ὑλισμός προβάλλεται ὡς πανάκεια πρός ἐπίλυσιν τῶν ἐρωτημάτων τῆς ὑπάρξεως καί ἄν ἐπικρατεῖ ἡ ἠθική παρακμή, αὐτό ἐπισυμβαίνει, ἐπειδή, γιά μία ἀκόμη φορά ἐπιβεβαιώνεται τό ψαλμικόν: «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὤν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μη’, 20). Πόσο ἀληθές εἶναι αὐτό!

Ὡστόσο, «Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον... καί ἔθηκε τόν φόβον αὐτοῦ ἐπί τάς καρδίας αὐτῶν δεῖξαι αὐτοῖς τό μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ καί ἔδωκε δι’ αἰώνων καυχᾶσθαι ἐπί τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ἵνα διηγῶνται τά μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ, καί ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέσουσιν» (Σοφ. Σολ. 17, 1-10).

Πράγματι, εἶναι μεγαλεῖο ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν ἀριστοτέχνη Θεό. Ὀφείλουμε, συνεπῶς, νά μή τόν ἀτιμάζουμε θεωρῶντας, ὅτι τό ὑλιστικό φρόνημα περί τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καθ’ ὁλοκληρίαν ἐπιστημονική ἀλήθεια. Ἡ ἀκεραιότητα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης ἔγκειται στό διφυές αὐτῆς. Ἡ ψυχοσωματική ἑνότητα τυγχάνει ἕνα ἀπηρτισμένο σύνολο τῆς θείας πρόνοιας. Καί ὁ ἅγιος Παντελεήμων αὐτό καταδεικνύει μέ τόν βίο του. Τίμησε σῶμα καί ψυχή, σεβάστηκε τόν ἄνθρωπο, γιατί ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ».

©Γραφείο Τύπου Ι.Μ. Μάνης

©Γραφείο Τύπου Ι.Μ. Μάνης